

1. Чорноус Ю. М. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів : монографія. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 492 с.

2. Шевчук В. М. Воєнна криміналістика: проблеми формування та роль у сучасних умовах. *Реалізація прав людини у діяльності правоохоронних органів в умовах окупації українських територій* : матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції) (м. Кривий Ріг, 30 вересня 2022 року). Кривий Ріг : ДонДУВС, 2022. С. 136–140.

3. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2024 році. 18 с. URL: <https://npu.gov.ua/diyalnist/zvitnist/richni-zviti>.

4. Говорушак К.К. Тактико-криміналістичне забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень : дис. ... док. філософії. Харків, 2025. 226 с.

5. Капліна О. В. Відшкодування шкоди, завданої громадянину внаслідок збройної агресії: кримінальний процесуальний аспект. *Проблематика документального оформлення, визначення шкоди та відшкодування збитків, завданих Україні та її громадянам внаслідок збройної агресії Російської Федерації*: тези наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 червня 2022 р.). Харків : НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2022. С. 12–17.

6. Best Practice Manuals – Digital Forensics. ENFSI. European Network of Forensic Science Institutes, 2025. URL: <https://enfsi.eu/about-enfsi/structure/working-groups/documents-page/documents/best-practice-manuals/>.

7. Погорецький М. А. Цифрові та процесуально-криміналістичні стандарти документування злочинів проти людяності в діяльності Служби безпеки України. *Злочини проти людяності та геноцид: практичний погляд на окремі аспекти російської агресії в контексті ратифікації Римського Статуту*: матеріали панельної дискусії в рамках IX Міжнародного юридичного форуму (23 вересня 2025 року. м. Харків). Київ : Алерта, 2025. С. 8–32.

8. The joint investigation team enhances investigations into crimes of torture, ill-treatment and filtration in Ukraine. European Union Agency for Criminal Justice Cooperation. URL: <https://www.eurojust.europa.eu/news/joint-investigation-team-enhances-investigations-crimes-torture-ill-treatment-and-filtration>.

Вербіцький Роман Ярославович,

здобувач вищої освіти ступеня бакалавр
навчально-наукового експертно-
криміналістичного інституту
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Приходько Юрій Павлович,

професор кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз
навчально-наукового експертно-
криміналістичного інституту Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, доцент

ПОНЯТТЯ ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ ТА ДИВЕРСАНТСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ ПІД ЧАС ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Тероризм – явище, що постійно змінюється під впливом політичних і технологічних факторів, тому його універсального визначення не існує. У більшості правових систем терористичний акт розуміється як умисне, суспільно небезпечне насильство або погроза насильства з метою залякування населення, тиску на владу чи дестабілізації ситуації. Від загальнокримінальних злочинів його відрізняють публічність, політична чи ідеологічна мотивація та спрямованість на суспільство або державу [1].

Українське законодавство визначає терористичний акт як дії, що створюють небезпеку для життя чи безпеку людей і здійснюються з метою порушення громадської безпеки, залякування або впливу на органи влади. Важливим є доведення саме цієї мети, що відмежовує тероризм від диверсії, яка має передусім військову, а не політичну природу [2].

Терористичні акти зазвичай здійснюються не одинаками, а організованими терористичними групами – стійкими, ієрархічними структурами з розподілом ролей, ідеологічною основою та власними каналами фінансування. Вони можуть діяти як локально, так і транснаціонально [3].

Згідно з даними Глобального індексу тероризму, більшість сучасних терактів пов'язані із зонами активних конфліктів, де тероризм часто переплітається з диверсійно-розвідувальною діяльністю. Зростає також використання новітніх технологій – кібертероризму та атак із застосуванням безпілотників.

Терористичні групи можуть мати релігійну, етнонаціоналістичну чи ідеологічну мотивацію. В умовах війни РФ проти України особливого значення набуває державний тероризм і використання терористичних методів у гібридних операціях. Це вимагає поєднання антитерористичних заходів із системою протидії диверсіям та інформаційно-психологічним впливам [4].

Отже, терористичний акт – це умисне публічне насильство, спрямоване на досягнення політичного ефекту через залякування. Сучасні тенденції свідчать про його тісний зв'язок із війнами та гібридними конфліктами, що ускладнює правові підходи до протидії цьому явищу.

Військова агресія РФ проти України суттєво змінила масштаби та способи застосування вибухових пристроїв, поєднавши їхнє військове використання з терористичними та диверсійними методами. Однією з головних загроз стало масове мінування та накопичення вибухонебезпечних залишків війни, що перетворило деокуповані території на найбільшу зону мінного забруднення у світі. Використання заборонених мін, саморобних вибухових пристроїв і мін-пасток у цивільних місцях має терористичний характер. За оцінками міжнародних організацій, потенційно забрудненими є близько 25% території України, а у 2023 році понад 40% загиблих серед мирних мешканців на звільнених територіях стали жертвами мін та ВЗВ [5].

РФ активно застосовує вибухові пристрої у диверсійно-розвідувальних операціях проти критичної інфраструктури, що спрямовані на дестабілізацію тилу. СБУ фіксує зростання кількості диверсійних груп та спроб терактів у порівнянні з довоєнним періодом. Додатковий вимір загрози становлять БПЛА, які використовуються для доставки вибухівки та ударів по цивільних об'єктах. Лише за окремі місяці 2024 року зафіксовано понад 3000 атак дронами та ракетами, більшість із яких націлені на об'єкти без військового значення [6].

Таким чином, застосування вибухових пристроїв Росією має ознаки державного тероризму та гібридної війни. Масштабне мінування, диверсії проти інфраструктури та удари БПЛА по цивільних цілях потребують комплексної військової та правової протидії, а також безпрецедентних зусиль у гуманітарному розмінванні.

Терористичні акти та застосування вибухових пристроїв у контексті військової агресії РФ проти України набули системного

й гібридного характеру, поєднуючи ознаки класичного тероризму, диверсійної діяльності та воєнних злочинів. Терористичний акт у сучасних умовах виступає інструментом політичного тиску та залякування, а його реалізація здебільшого здійснюється організованими ідеологічно вмотивованими структурами. Агресія РФ значно розширила спектр таких методів, що проявляється у масованому мінуванні цивільних територій, використанні саморобних вибухових пристроїв, масштабних диверсіях та ударах БПЛА по об'єктах, які не мають військового значення.

Отримані дані та статистика свідчать про інтеграцію терористичних практик у державну військово-політичну стратегію РФ, що робить тероризм не окремим явищем, а складовою гібридної війни. Це обумовлює необхідність комплексного підходу до протидії, який має охоплювати правову кваліфікацію таких злочинів, посилену роботу спецслужб, розвиток системи протидії диверсіям і ударним БПЛА, а також масштабні програми гуманітарного розмінування. У цих умовах тероризм стає не лише кримінальною, а й стратегічною загрозою, що потребує міжвідомчої та міжнародної координації.

Список використаних джерела

1. Вознюк А. А. Мета створення терористичної групи та організації. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2013. № 2. С. 134–142. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/boz_2013_2_19.pdf (дата звернення: 19.10.2025).
2. Давидов Д. Г. Тероризм: історичні витоки і генеза кримінально-правового поняття. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Вип. 3 (85). С. 266–272. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/315863> (дата звернення: 19.10.2025).
3. Семикін М. В. Створення терористичної групи чи терористичної організації як різновид тероризму. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2002. № 19. С. 13–15. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VKhnuvs_2002_19_5.pdf (дата звернення: 19.10.2025).
4. Global Terrorism Index 2025 / Institute for Economics & Peace. Sydney: Institute for Economics & Peace, 2025. 95 p. URL:

<https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2025/03/Global-Terrorism-Index-2025.pdf> (дата звернення: 19.10.2025).

5. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. URL: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення: 19.10.2025).

6. Генеральний штаб Збройних Сил України // Міністерство оборони України. URL: <https://mod.gov.ua/pro-nas/generalnij-shtab-zbrojnih-sil-ukrayini> (дата звернення: 19.10.2025).

Гайовий Владислав Ігорович,
аспірант кафедри криміналістики та
судової медицини Національної
академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВІКТИМНОСТІ ДІТЕЙ ЯК ЖЕРТВ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Проблема торгівлі людьми, зокрема дітьми, належить до найбільш небезпечних форм сучасної транснаціональної злочинності, що грубо порушує фундаментальні права і свободи людини. Особливої актуальності вона набуває в умовах збройного конфлікту, коли соціальна нестабільність, масові переміщення населення, руйнування соціальної інфраструктури та ослаблення державного контролю створюють сприятливі умови для діяльності організованих злочинних груп.

У таких умовах діти стають найбільш уразливою категорією населення, оскільки через вікові, психологічні та соціальні особливості вони не здатні самостійно протидіяти злочинним посяганням. Високий рівень латентності торгівлі дітьми зумовлений тим, що значна кількість таких злочинів не потрапляє до сфери офіційної реєстрації. Це пояснюється як особливостями поведінки самих потерпілих, які часто не усвідомлюють факту експлуатації або не мають можливості звернутися по допомогу, так і складністю виявлення злочинних